KORRESPONDENT
HANDLOWY, PRZEMYSŁOWY
I
ROLNICZY

Korrespondent Handlowy Przemysłowy i Rolniczy, wychodzi dwa razy na tydzień przy Gazecie Warszawskiéj.

Wtorek 13 Sierpnia — № 65. — Roku 1845

O TELEGRAFACH ELEKTRYCZNYCH i ICH ROZMAITYCH SYSTEMACH.

(Dokończenie)

W nowym telegrafie Baina, machina także porusza się ciężarkami, ale ruch jéj wstrzymuje wyskakujacy sztyft, dopóki przerwanie galwanicznego strumienia niepuści jéj dalej, według woli osoby znajdującéj się na drugiéj stacji.

Siła nie mieści się tu w strumieniu galwanicznym, ale w ciężarkach, a strumień nie potrzebuje mieć większéj mocy nad tę jakiéj potrzeba do poruszania sztyftu regularującego, od małego pociągnięcia zależącego.

Każdy system telegraficzny, według planu Baina, składa się z jednego drutu i z płytów, jak powiedzieliśmy dopiero. Są dwie machiny dokładnie sobie podobne umieszczone jedna na każdéj stacji, między któremi ma być kommunikacja zaprowadzoną. Same machiny wchodzą wskład metalowego spojenia między płytami. Dopóki strumień elektryczny płynie bez przerwy, machina spokojna, wstrzymuje ją bowiem sztyfcik, ale skoro tylko obieg przerwany zostanie, sztyfcik sprawia lekki obrot kołowy, który puszcza aparat zegarowy i wnet zaczyna się przesełanie liter depeszy.

Słusznie, jak nam się zdaje, wolano spoczynek zamiast ruch mechanizmu, uczynić zależnym od biegu strumienia; ponieważ wszelkie naruszenie w aparacie elektrycznym natychmiast się oczom pojawia, kiedy się machinę w działanie puści.

Aparat elektryczno-magnetyczny użyty jedynie do pociągania sztyftu, zbudowany jest jak następuje:

Pręt cienki, prostopadły, dźwiga sztabkę mosiężną po któréj obu końcach przyczepiony jest w środku swéj długości magnes pół kolisty. Końce obu magnesów stykaja się prawie i te same magnesy tworzą prawie koło którego środkiem jest pręt. Dwie cewki drewniane odosobnione i przymocowane do korpusu machiny, są przedziurawione przez długość swoją takiéj średnicy otworem że oba magnesy bez dotknięcia wchodzić w nie mogą. Cewki te mają na sobie zwoje drutu metalicznego służącego do przenoszenia elektrycznego płynu. Pomieszczone są one spółśrodkowo względem magnesów, i w taki sposób że końce tych ostatnich, spotykają się w środku środkowych ich wydrążeń.

Skoro płyn elektryczny przebiega zakręty metalowego drutu, magnesy z prętem swoim obiegaja mały łuk w pewnym kierunku, a skoro tylko strumień przerwany, i siła strumienia przestanie działać w drucie, magnes nieruchomy, niedaleko umieszczony, sprowadza magnesy elektryczne z ich prętem do pierwotnego położenia. Zgrubienie tego pręta w jednem miejscu pełni to samo co sztyfcik, gdyż z jednéj strony nacięte jest aż do środka prawie: koniec długiego drążka bardzo lekkiego, podtrzymywanego jednem z ostatnich ramion aparatu zegarowego, a który przeto, szybko przeważa się jak wahadło, opiera się na tém zgrubieniu pręta w jedném z jego położeń a odbiega nacięciem w drugiem położeniu.

Każda machina składa się z trzech części, to jest: przelewającéj ruch na wskazówkę, podobną do igły zegarowéj, z części która, w czasie okazania jakiego znaku lub litery porusza dzwonek, i na koniec z części drukującéj literę.

Przypuśćmy naprzykład, że machina działać zaczyna po dopełnieniu urządzeń elektrycznych potrzebnych do wyciągnięcia sztyftu. Uważamy najprzód że igła obraca się, na tablicy przebiega dziewięć liter, znaków lub figur, zero, wielki punkt, próżne miejsce i miejsce z którego ruszyła, ułożone w koło na tablicy. Uważamy następnie, że skoro igła zatrzymała się na którymkolwiek znaku lub literze, za przerwaniem strumienia elektrycznego, części poruszające ją zatrzymują się i wnet zaczyna się działanie części dzwoniących, a gdy te uderzyły pewną liczbę razy o sprężynę bijącą, aparat drukujący działać poczyna by zostawić odcisk znaku lub litery na którym machina się zatrzymała, na arkuszu papieru obwiniętym w koło obracającego się walca, po lewéj stronie mechanizmu umieszczonego. To wszystko powtarza się za każdym znakiem, literą lub figurą, albo ich pewną liczbą, stosownie do woli przesyłającego znaki.

Skoro zdanie się skończy, punkt także wydrukuje się na papierze, a po upływie pół minuty, machina działa daléj jak z własnego popędu, lecz w istocie działaniem dozorcy na drugiéj stacji, i te same poruszenia powtarzane są przez wskazówkę, która zatrzymuje się na każdym znaku, drukuje jak poprzednio, poruszywszy pierwéj dzwonek, jak powiedzieliśmy wyżéj.

Ta sama przerwa w strumieniu elektrycznym która zatrzymuje machinę na jednéj stacji, zawiesza również jéj ruch na drugiéj stacji, a że wskazówki obu machin są z początku w jednakiém położeniu, i następnie obracają się z równą szybkością, jasna rzecz że znak, litera lub figura na któréj się jedna z nich zatrzyma, wskazana również będzie tejże chwili przez drugą.

Druk odbywa się za pomocą czcionek czyli liter, oprawionych wystająco na krańcu promieni wypukłéj powierzchni koła. Czcionki te w taki sposób na powierzchni koła są położone, i koło w taki sposób prowadzone przez mechanizm wskazówkę poruszający, że skoro który znak wskazanym zostaje na tablicy, tenże sam zaraz przedstawia koło na przeciwko papieru który odcisk jego ma przyjąć, w téj chwili koło z czcionkami popchnięte zostaje naprzód, i czcionka odbija się na papierze.

Machiny na stacjach, jak powiedzieliśmy, są zupełnie takie same. Szybkość ich obrotu regulowaną jest przez małe regulatory z kulami, takie jak przy machinach parowych, bo koniecznie potrzeba aby te machiny tak dokładnie się zgadzały jak tylko można tego dokazać. Jednakże gdyby się zdarzył jaki błąd w téj części mechanizmu lub w któréjkolwiek innéj, tak żeby obie machiny nie wskazywały jednego znaku, odkrywa się to zaraz następującém urządzeniem.

Machina, gdyby ją zastawić saméj sobie, zatrzymały się na którymkolwiek bać znaku lub przestrzeni, i toby niezawodnie miało miejsce dopókiby dozorcy ntrzymywali w porządku stosowny krąg metalowy; lecz przeszkadza temu przestrzeń tablicy o któréj była już mowa, a która stanowi część koła podług którego znaki są ułożone; ta już machina samowolnie nie sta e. Jeżeli zaś obie machiny do téj przestrzeni jednocześnie dochodzą, przebiegną je bez zatrzymania, lecz jeżeli jedna z nich zatrzyma się na téj przestrzeni, gdy tymczasem drugą figurę wskazywać będzie, wtedy dozorca pierwszéj machiny postrzeże natychmiast przez to niewłaściwe położenie skazówki na pustéj przestrzeni tablicy, że machiny się nie zgadzają.

Bardzo łatwo zapewnić się na jakiéj figurze wskazówka jednéj machiny zastanowić się powinna aby się z godzić z drugą, ponieważ zaraz widać znak który skazówka pomija bez zatrzymania się dobrowolnie, kiedy się ją saméj sobie zostawi.

Ten nowy telegraf i nadzwyczaj wymyślny w próbach działał z dokładnością wyborną pod względem mechanizmu i wskazywania znaków. Wynalazca jak się zdaje wszelkie możliwe poczynił ostrożności aby się błędy wcisnąć nie mogły niepostrzeżenie, a przez półtora roku jak ten telegraf działał na kolei żelaznéj Southwestern chodził jak tylko można najdoskonaléj. Ważność fizycznego odkrycia na którém gruntuje się szczegółowe jego działanie nie ulega żadnemu zaprzeczeniu, a urządzenie tak skutków sprawianych jak szczegółów mechanizmu zasługuje na uwagę. Aparat cały odznacza się prostotą, a ta zaleta okazuje się nie tylko w częściach mechanicznych ciągle przed oczami będących, dogodnych do sprostowania, sprawdzenia, dozorowania i naprawy, ale i w obwodzie elektrycznym, który się tu składa z jednego tylko drutu, któremu koniecznie wszelki błąd lub brak przesyłki należy przypisać, gdyby się jaki mi ł zdarzyć, co kładzie tamę stracie czasu, niepewnościom i t p. przez te same okoliczności wywoływanym na linji telegrafów elektrycznych, gdzie kommunikacje odbywają się zapomocą kilku drutów. Niska jego cena w porównaniu i łatwe użycie, są także dzielnemi zaletami jego; lecz większą może jeszcze zasługują, jest jednostajność jego działania zasadzająca się, jak widzieliśmy nie na batterjach, których siła co chwila zmieniać się może, ale na elektryczności ziemi.

WYSTAWA PRZEMYSŁU 1845 r.

(Dokończenie.)

16. *Wyroby jubilerskie i złotnicze.*

Z przedmiotów zbytku, wyroby *jubilerskie* z drogich kamieni misternéj roboty, *Neybauera* oraz *Pikla* i *Schutza*, są okazałe i świetne. Między innemi, Neybauera *grzebień* brylantowy z rubinem, jest na cenę r. s. 1050, i *bukiet* brylantowy z kolorowych kamieni r s. 815, Pikla *naszyjnik* brylantowy r. sr. 270.

Pomiędzy wyrobami z kruszców szlachetnych, pod względem użyteczności, pierwsze miejsce trzymają, piękne a oszczędne wyroby srebrem *platerowane*, *Fragela i Norblina*. Taniość tych wyrobów, przy ozdobnéj i trwałéj ich powierzchowności, przedstawia tę korzyść, iż w téj wystawności, mało jest kapitału bez użytku uwięzionego. Podobnież użyteczne są, piękne wyroby z *nowolnego srebra*, *Hennigera* i spółki.

Wyroby *złotnicze*, masiw ze srebra wewnatrz wyzłacane, *Nowakowskiego* i *Malcza*, wytwornéj roboty, w najświeższym guście, z bog temi przyozdobieniami rzeźbiarskiemi, są bardzo pięknego kształtu. Wiele jeszcze zostało szczegółów użytecznych, których w tym przeglądzie ogólnym pomieścić niepodobna. Zostaną one jednak w pamięci zwiedzających wystawę, i za miarę do przyszłych porównań postępu naszéj przemysłowości posłużą.

Wspomnieć tu jeszcze wypada, o wybornych wyrobach wynalazku J. A. *Krausse*, jakiemi są jego *lakiery i politury*, zabezpieczające ryciny od zbrudzenia, kurzu i wilgoci. Tą przezroczystą massą pociągnięte ryciny, mają postać malowideł olejnych, nie tracą kolorów i szkła do nich nie trzeba. Tym sposobem sześć sztuk pokrytych i na płótno przeniesionych, bardzo korzystn e na wystawie przedstawiają się.

Przybyły także jeszcze dwa nowe i ważne dla gospodarstwa narzędzia, to jest: *Wóz* agronoma *Chrzanowskiego* z Dębego, na sposób szkocki o 2 kołach wielkich, w szprychach podwójnych, ze skrzynią i drabinami, ładowny i łatwy do zawracania na miejscu przez umieszczenie skrętu dyszla w przodzie na 2 kołach małych.

Rowociąg, do k pania rowów 18 cali głębokich a 10 cali wspodzie szerokich, nadesłany przez p. *Popławskiego* z gub. Lubelskiéj.

Machina dająca *siłę*, za pomocą młotów przez prassy hydrauliczne poruszanych, nowego pomysłu izraelity *Fajwela Geliebter* z Zamościa, w rysunku przedstawiona. Układ jéj zupełnie nowy, objawia talent znakomity, który do ważnych odkryć i zastosowań w mechanice doprowadzić może. Z resztą, figura *Druciarza*, przez *Synezyusza Kiełpińskiego*, więźnia, z chleba wyrobiona, w cenie r. s. 9. Dzieło doskonale znanego talentu, godne uwielbienia, w metalu warte byłoby dziesięć razy tyle.

II. *Wyroby Rossyjskie.*

W przemyśle Rossji objawia się coraz większy postęp, a zawsze silny duchem przedsiębierczym i poświęceniem wielkich kapitałów. Wszystkie gałęzie jego rozrastają się swobodnie, nie tylko do zaspokojenia potrzeb miejscowych, ale jeszcze dostarczają nie mało wyrobów i na handel zewnętrzny. Wiele jest takich wyrobów, które dobrocią i taniością swoją ubiegają się o pierwszeństwo z zagranicznemi, niektóre nawet tamte przewyższają. Z czasem one zatamują zupełnie obce dowozy nawet wytworniejszych przedmiotów, i Rossja co do tego punktu sama sobie wystarczy. Na wystawie teraźniejszéj, odznaczają się nadesłane z tamecznych fabryk wyroby następujące.

1 *Wyroby wełniane.*

Sukna Wermana, Lembke i Rethena z Cintenhofu, w różnych kolorach i gatunkach, zalecają się dobrą appreturą i cenami umiarkowanemi, arszyn od r. s. 3 do r 7 kop. 25; szczególniéj téj ostatniéj ceny sukno czarne, jest wyborne. Z Moskwy: Braci *Rybników*, bardzo dobre sukna w gatunkach dla Chin przeznaczonych, i półsukienko arsz. r. s. 1 kop. 40 do r. s. 1 k. 75; *Jakisza*, czarne arsz. na r. s. 5 i pół; *Ustinowa i Greczyszkina* szaraczkowe, niebieskie i czarne arsz kop. sr. 90 do r. 1 k. 30 podobnież dla Chin; — *Nowikowa*, sukienko damskie, różno-kolorowe bardzo dobre i piękne po r. s. 1 także dla Chin; - *Czetwerikowa*, czarne od kop. sr. 96 do r. 2 k. 50; — *Szestowa* z gub. Riazańskiéj, sukno i półsukienko od r. s. 1 k. do r 2 ;— *Zubowa* i *Stepunina* z gub. Czernikowskiéj, szaraczkowe od r. s. 1 kop. 55 do r. 2 k. 57;— z Białegostoku *Moltza i Frohn*, piękne sukno czarne arszyn na r. s. 6 — Z Supraśla za Białymstokiem: *Zacherta K. G.* korty zimowe doskonale w desenie, arszyn po r. s. 3 k. 50, korty letnie od r. s. 1 k. 20 do r. 1 k. 30, półsukienko po r. s. 1 k. 60; — *Zacherta W.* wyborne sukna od r. s 2 k. 75 do r. 3, korty po r. s 2; — *Goltza i Böhera* korty letnie; — *Bucholtza* sukna różne od r. s. 2 do r. 2 k. 50; — oraz br. *Mors* z Choroszczy koło Białegostoku, korty od r. s. 1 k. 30 do r. 1 k. 50, sukna tychże piękne od r. s. 2 k 80 do 4 k. 50.

Materje wełniane grubsze i cieńsze, fabrykantów z Moskwy: *Roszfora* ładne muśliny w sztukach po 14 arszynów (17 1/2 łokci, od r. s 4 do 5 za sztukę, merynosy gładkie i deseniowe arsz. po k. sr. 60 do 65, tudzież wełniano jedwabne w różnych deseniach, na meble i do pojazdów, węższe i szersze, arsz. od r. s. 1 k. 50 do r. 4 k. 50; tegoż balzaryny gustowne i piękne sztuka 14 arsz. po r. s. 13 za sztukę, oraz chustki i szaliki barężowe sztuka r. s. 3 do 6; — Braci *Gaczkowych*, półmerynosy gładkie i w desenie arszyn po kop. sr. 60—70, muśliny po kop. sr. 35, materje na firanki po k. 80, bareże po k. 70, piękne kaszemiry w desenie arsz. po r s. 1, tybety szerokie po r. s. 1 k. 50, chustki kaszemirowe sztuka od r. s. 5 do 30, serwet

w piękne desenie jedwabiem przetykane po r. s. 13, serwety półwełniane kolorowe arszyn po k. 55,—*Titowa* zakład znakomity, istniejący od roku 1810, zatrudniający zaś robotników 650 i wyrabiający rocznie towarów za r. s. 350,000; piękne muśliny wełniane arszyn po k. sr. 50, półbawełniane po k. 30, materje na meble po k. 60;— *Osterrieda*, muśliny w różnych kolorach po k. 43;—*Matwiejewa*, balzaryny po k. 70, bareże po k. 50, mazepy po k. 90; —*Bołotowa*, kamlot gładki po 70, ładne crepé broché po k. 55, merynos po k 70, oraz prunela, i balzaryny piękne, którego to fabrykanta zakład istniejący od r. 1813, zatrudnia robotników 1000, a wyrabia rocznie towarów za r. s. 100,000 wreście; *Łoktiewa* kazimirek na szlafroki naśladujący gatunek materji perskiéj *Termołama*;—*Stepanowa* z Petersburga, którego zakład zatrudnia ludzi 350 i wyrabia rocznie na r. s. 200,000, piękne muśliny w sztukach 13 arsz. po r. s 6, crepoas arszyn k. sr. 60.

2. *Wyroby bawełniane.*

Rossja ma wiele znakomitych fabryk bawełnianych, które dostarczają wyrobów stosownie do potrzeb miejscowych, w dobrych gatunkach i dosyć tanio. Na teraźniejszą wystawę mniéj ich tu nadesłano niżeli na poprzedzającą; z tych zaś są następujące:

Przędza biała *Utamyszewa* z Małmyża, Numer 14, czerwono-farbowana w kolorze tureckim; *Baranowa* z Alexandrowa od Nr. 11 do 38; *Plikera* z Moskwy od Nr. 38 do 70; br. *Sacharów* z Astrachanu, grubsza, pud w cenie r s. 25.

Wyroby tkane i farbowane: z Petersburga *Lutsza*, w którego fabryce wyrabia się rocznie towarów za r. s. 250,000, piękne perkale drukowane w różnych deseniach na meble i suknie, arszyn po k. sr. 30—35, żagnoty podobneż po k. 83;—z Moskwy: *Mołczanowa* perkale turecko-ponsowe, arszyn kop. 17—31, bareże gustowne po k. 55—60; *Bołotowa* perkale w różnych kolorach po k. 15—16; *Matwiejewa* dymka atłasowa biała;—*Baranowa* piękne perkale ponsowe po k. 30, chustki do nosa w kolorach trwałych, tuzin od r. s. 3 k. 60 do r. 7 k. 20; *Titowa* manszester czarny, dychtowny arsz. k. 40; oraz *Garelina* z Jurjewska, ładne perkale po k. 16—30 i chustki na szyję.

3. *Wyroby lniane.*

Z téj ważnéj gałęzi przemysłu, niektóre tylko próby na wystawę z Rossji przysłano; trudno zatém o postępie płóciennych fabryk tamtejszych, dostateczne powziąść przekonanie. Między innemi, odznaczają się następujące wyroby, jako to; *drelichy* kolorowe, bardzo dobre *Terentiewa* z Moskwy, wązkie i szerokie, arszyn od k. sr. 15 do 65, oraz płótno w paski; —*Matwiejewa*, drelichy białe i w kratki po k 65,—*Miedwiediewa* z Szui, wązkie i szerokie od k. 11 i pół do 31 i pół, także i płótno w paski; daléj, *kitaje* dobre w różnych kolorach, gładkie, i w paski, *Lipińskiéj* wdowy z Moskwy, arszyn od k 80 do r. 1 k. 10 (wyrób ważny jakiego nasze fabryki jeszcze nie mają);—wreście *płótno* i bielizna *stołowa* w pięknych deseniach *Kuźmina*, z których prześcieradła w sztukach całkowitych szerokich bez szycia po r. s 8; garnitury bielizny: 1 obrus 3 tuziny serwet w cenie r. s 90, 1 obrus i 2 tuziny serwet, r. 74 k. 3 , 1 obrus z tuzinem i pół tuzinem serwet od 14 do 30 r., serwety desserowe sztuka od r. 4 do 7, małych do herbaty 2 tuziny r. 1 k. 50

4. *Wyroby jedwabne.*

O ile bawełniane i płócienne mało są na wystawie reprezentowane, o tyle jedwabne wyroby rozmaitością i przepychem, znakomity postęp w téj gałęzi przemysłu okazują. Między temi, celujące są wyroby z Moskwy: najsławniejszéj fabryki *Sapożnikowa* wspaniałe adamaszki na obicia i meble, w piękne desenie wyrównywające Liońskim, w cenie arsz. od r. s. 2 k. 20 do r. 4 k. 50, aksamit ponsowy na r. s 4 k. 50, materje w atłasie, szerokie w deseń od r. 2 k. 20 do r. 3, takież wązkie od r. 1 k. 20 do r. 1 k. 50;— *Kondraszewa* takież adamaszki, gustowne w desenie wypukło odbijające (en relief) arszyn od r. 3 do r. 3 k. 30, piękna materja atłasowa na obicia w kwiaty na r. 9, takaż druga na r. 5; półjedwabne na meble i do powozów na r. 2 k. 50, brodé broché szerokie w różne desenie na r. 2, pekin od r. 2 do r. 2 k 30, pyszne brokatele i lampas, ciężkie od r. 2 k. 30, do r. 3 k. 50; różne materje deseniowe od r. 1 k. 15 do r. 1 k. 60, aksamit na kamizelki piękny na r. 5, chustki damskie atłasowe duże, sztuka po r. s. 20, małe po r. s 4, szaliki po r. 10;—*Kosztora* aksamity na kamizelki w kolorach gustowne, arszyn po r. s. 4, chustki mantynowe czarne 6/4 i 8/4 sztuka od r. 1 k. 70 do r. 2 k. 40; krepy w różnych kolorach arszyn po k. 45, przytém szaliki rozmaite i bareże;—*Polakowa i Zamiatina* aksamity w różnych gatunkach.—*Łoktiewa* rozmaite wstążki orderowe, oraz na kamizelki aksamity, arszyn po r. s. 3 k. 70, materje w atłasie od r. 1 k. 40 do r. 1 k. 70, śliczne materje kaszemirowe w guście perskim, wązkie i szerokie na rs. 2 do r. 2 k. 50, chustki atłasowe kolorowe męzkie sztuka po rs. 2 k. 20, szaliki męzkie kaszemirowe po r. 2 k. 50;—*Lewina* adamaszki, r. 1 k. 15 do r. 2, oraz materje w różnych gatunkach i kolorach;—*Kołokolnikowa* aksamity gładkie i różnokolorowe, atłasy w różnych gatunkach i materje w desenie;—*Matwiejewa*, krepa i tiul różno-kolorowe; -*Guczkowa* chustki, szale i fulary; *Osterrieda* fulary po r. 1 k. 30;—wreście, *Wejnerta* z Petersburga, materje w pasy i desenie: gros satin, gros de france, w cenie od r. 1 do r. 1 k. 50;—*Fochta*, materje w różnych gatunkach;—*Konnowa* z Bogoroda kroaze, marseliny, krawaty.

5. *Materje złotolite.*

Tu się przemysł wysilił na przepych, wspaniałość, bogactwo, i to wszystko co się może przyczynić do świetności obrzędów kościelnych. Pełne okazałości są, *Lichaczewa* z Petersburga atłasowe chorągwie i mitra złotem i srebrem tkane, takież bogate materje na ornaty, oraz galony złote i srebrne, szerokie i wązkie, które to ostatnie są w cenie arszyn od k. 52 i pół do r. 3 k 75;—z Moskwy: *Sapożnikowa* materje jedwabne na ornaty złotem i srebrem przerabiane w najpiękniejsze kwiaty rs. 3 kop. 50 do r sr. 20;—*Kołokolnikowa*, takież materje złotem srebrem, i aksamitem przerabiane, oraz glazety, na cenę od r. 4 k. 50 do r. 20;—*Polakowa i Zamiatina* podobneż materje, lama i mora jedwabna różnokolorowa, złotem i srebrem przerabiana, na suknie dworskie dla dam, pełne gustu i wytworności, na cenę arszyn od r. 3 do r. 18; wreście, *Alexiejewa* nici złote i srebrne.

6. *Wyroby złotnicze.*

Znakomitego fabrykanta z Petersburga *Borowa*, wspaniałe są naczynia kościelne, jako to: srebrne pozłacane z drogiemi kamieniami kielichy, kosztowne krzyże, trybularze i oprawy ksiąg; *Elisiejewa i Spera* gustownéj roboty rokoko serwisy srebrne 84 próby, do kawy i herbaty, oraz takież naczynia i inne wyroby złotem i srebrem platerowane, *Peca* z Moskwy.

7. *Wyroby rozmaite.*

Z *bronzów*, pięknéj są roboty kandelabry w guście rokoko, *Szopena* z Petersburga. *Tace* blaszane lakierowane w guście chińskim, malowane i perłową macicą ozdobne *Kondratiewa*, znane już są z wystawy 1841 r. jako pięknością przewyższające tego rodzaju wyroby angielskie. *Porcelany* br. *Korniłowów*, w serwisach rokoko i filiżankach zwyczajnych, są gustowne i ładne. *Szkła* kryształowe, rznięte białe i kolorowe, w guście najrozmaitszym, z sławnéj fabryki *Malcowa* w gubernji Orłowskiéj, co do czystości i piękności nie ustępują zagranicznym i są od nich tańsze.

Wyroby *stalowe*, jako to: brzytwy, scyzoryki, noże, nożyczki i kłódki *Gorszkowa* z gub. Niżegrodzkiéj, są gładko i czysto wykończone, między któremi znajduje się na sztukę zrobionych 100 malutkich kłódeczek, razem tylko 1 łut wagi mających. *Papier* w różnych gatunkach i kolorach, listowy i rysunkowy, dobry i piękny, *Usaczewa* z Moskwy; *Lak Bohomołowa* równa się w doskonałości znanemu oddawna w handlu wyrobowi tego rodzaju *Plihin*. Tenże przedstawił politury w różnych kolorach. *Cukier* z buraków, rafinowany biały, *Szyrkowéj* wdowy z gub. Charkowskiéj. *Wino* krymskie na sposób *szampańskiego* robione, *Skuratowa* z Moskwy.

Wśród tylu rozmaitych wyrobów, znajdują się jeszcze niektóre na uwagę zasługujące, jako to: *Fortepian* royal droit, *La-*

quiere z Moskwy, a którego zalety wymienione zostały w Korrespondencie Nr. 59. *Kareta* podwójna, lekka, do miasta, na resorach leżących, piękna, w cenie r. s. 83 , *Wiaksiszewa* z Moskwy. *Skóry lakierowane* do pojazdów, dobréj wyprawy *Emmermana*, w cenie od r. s. 9 do 11. *Ceraty* różno kolorowe *Czursyno a*, z Petersburga. *Oś i koło z żelaza* do powozów, nowego pomysłu *Szulca* z Moskwy. Wyroby *stolarskie*, jako to: *posadzki* w taflach wielkich, w desenie, wspaniałe, drzewem różnych kolorów fornirowane, sążeń kwadr. od 50 do 110 rs; śliczny stoliczek mozajkowany, w cenie r. 80, oraz *forniry* m honiowe i palisandrowe, cienko na maszynie (z 1 cala kwadr. drzewa po 24 arkuszy) rznięte *Mullera* z Petersburga, oraz piękny *stoliczek* z drzewa *palmowego*, na postumencie z drzewa *różowego*, w cenie r. s. 50, i *biórko* także z drzewa różowego w cenie r. 50 jako rzadka osobliwość, są roboty *Koźmina* z Finlandji. Wybór *tabakierek* z papier maché, z fabryki *Łokutina* z Moskwy, ślicznie malowanych w guście chińskim i rozmaitym, nieustępuje zagranicznym, ceny ich są od k. 75 do r. s. 28.

Lecz nie na tém ogranicza się przemysł Rossji. Są to próby niektórych jéj fabryk, dające jednak miarę wzrostu zakładów, coraz silniéj tam rozwijającego się. Tak naprzykład, w rękodzielnictwie jedwabném, fabryka *Sapożnikowa* w Moskwie, przewyższa bogactwem wyroby Liońskie, wyrabia bowiem materje na obicia złotem i srebrem przerabiane, arszyn na cenę rubli kilkadziesiąt, jakich tu na wystawie nie mamy. W tym stosunku Rossja posiada tysiące innych bardzo znakomitych fabryk, którym do rozlania się na większą przestrzeń, potrzeba tylko odpowiednich środków.

* * *

Takie jest sprawozdanie ogólne z teraźniejszéj wystawy płodów przemysłu krajowego i rossyjskiego. Byłaby ona daleko znakomitszą, gdyby tu więcéj fabrykantów krajowych z wyrobami swemi przybyło. Wielu ich wstrzymała wątpliwość, ażali mogą korzystnie popisywać się z przedmiotami taniemi i nie będącemi utworem sztuki mistrzowskiéj; jak gdyby z pomiędzy rzeczy użytecznych, ogół żądał od nich samych tylko osobliwości kosztownych, a niepotrzebował rzeczy najtańszych, w powszechném użyciu będących. Innych przemysłowców to znowu mogło odstręczyć, że na przeszłéj wystawie nie wszyscy zarówno otrzymali nagrody. Tacy wszakże zwrócić powinni uwagę na tę okoliczność, że nie wszyscy razem mogą być nagradzani, a czego nie zyskali na jednéj, to otrzymać mogą na drugiéj wystawie. Zresztą, sąd publiczny na tym wielkim bazarze kraju, odznaczający się talent i pracę zawsze sprawiedliwie oceni, co przedewszystkiém dla każdego jest najmilszą nagrodą i zachętą do dalszych usiłowań w obranym pożytecznym zawodzie.

Dotąd u nas powiększéj części wznoszą fabryki tylko cudzoziemcy; swoi zaś zbyt powolnie biorą się do tego wielkiego dzieła, które ma zaprowadzić pożądaną od wieków równowagę w gospodarstwie krajowém, i zatrzymać miljony niepotrzebnie wydawane za granicę za obce wyroby. Pomyślność ogólna, zależy na wydobyciu bogactw sposobem przemysłowym, przez podział *pracy* w wielkim warsztacie narodowym, gdzie każdy w miarę swoich zdolności, ma obszerne pole do rozwinięcia twórczych pomysłów i zupełną swobodę do gromadzenia skarbów, otworem stojących dla wszelkiego przemysłu.

Każdy kraj, dla utrzymania i polepszenia bytu ludności swojéj, ma u siebie źródła nieprzebrane. Przemysł do otworzenia ich dostarczy sposobów. Potrzeba tylko czynnego zajęcia się wszystkich wspólnemi siłami, a wypadek pomyślny niezawodnie nastąpi. W tym celu, do postępu naszego na drodze przemysłowéj, wiele przyłożyłyby się ciągłe wystawy, podobne istniejącym w Anglji, gdzie umysł szukający do kształcenia się wzorów, potrzebną sobie pomoc, a duch przedsiębierczy do wynalazków najsilniejszy popęd znajduje. Jakikolwiek wybór przedmiotów sztuki i wynalazków dałby się początkowo zgromadzić, zawsze on byłby nieocenionym zabytkiem dla kraju.

Jeszcze jedno słowo. W ciągu otwarcia wystawy, z zadowoleniem postrzegamy pomiędzy naszemi fabrykantami, obudzone chwalebne współubieganie się, niezwykły ruch znawców i natężona ciekawość publiczności, jaki s d wypadnie o przybyłych wyrobach niektórych. Zachodzi tu interessujące pytanie najprzód, co do nowego *fortepianu* z mechaniką angielską roboty *Bucholtza*, przedstawionego w cenie r s. 2,250, obok fortepianu *Kralla i Sejdlera*, na który padł wybór JO. Księcia Namiestnika Królestwa, i ten wyborny instrument za r. s. 950 zakupiony został. Współzawodnictwo to, nie mało wpłynie na postęp sztuki.

Nie jest naszą myślą, odstręczać pracujących w pięknym zawodzie; owszem, radzibyśmy wszystkich bezwyjątku zachęcać do wytrwałości i postępu, w widokach dobra ogólnego. Tak życzylibyśmy p. *Worowskiemu*, okazać jeszcze na teraźniejszą wystawę sztukę najpiękniejszéj materji adamaszkowéj, jaka w jego warsztacie obecnie jest na dokończeniu, świeżo naśladowana z wzoru *Liońskiego*. Życzylibyśmy także p. *Kollet* (Collette), ażeby upowszechnił w kraju te śliczne wyroby z *dam-sceńskiéj* stali swojéj fabryki, które przez długie wieki były tajemnicą Wschodu. Każdy w swoim rodzaju postęp dla nikogo dziś obojętnym być nie może.

Wdzięczność należy się *Komitetowi*, za jego gorliwe starania w zebraniu tylu ważnych przedmiotów, gustowne urządzenie wystawy, wzorowy porządek i szlachetne zajęcie się pracą, mającą na celu rozszerzenie krajowego przemysłu. Dobry kierunek i popęd temu początkowemu zakładowi nadany, coraz wyżéj wznosić będzie świetną budowę, w któréj przemysłowość nasza z chlubą gromadząc się do popisu, rozwijać będzie po myślność kraju, i zjednywać sobie razem zasłużoną nagrodę.

B. *Alexandrowicz.*

KURS GIEŁDY WARSZAWSKIÉJ.

Dnia 12 Sierpnia 1845 roku.		żądają		dają	
		R. s.	k	R. s.	k.
1. WEXLE.					
Berlin 100 talarów	2 M.	91	95	—	—
Gdańsk 100 talarów	2 M.	91	50	91	35
Hamburg 300 m. k.	2 M.	138	90	—	—
Londyn funt sterlin.	3 M.	—		—	—
Lipsk 100 talarów	2 M.	—	—	—	—
Moskwa 100 rub. sr.	1 M.	—	—	100	—
Petersburg ditto.	1 M.	—	—	100	25
Paryż 300 franków	2 M.	74	40	—	—
Wiedeń 150 złr	2 M.	96	30	96	—
Wrocław 100 talar.	2 M.	—	—	—	—
2. MONETY.					
Rossyjskie Imperjały		—	—	—	—
Holendr. dukaty nowe			—	—	—
ditto stare ważne		—	—	—	—
Frydrychsdory Pruskie		—	—	—	—
Rossyjskie assygnaty		—	—	—	—
Austryjackie bilety bankowe za 150 złr.		—	—	—	—
3. PAPIERY.					
Obligi Skarbowe na 1000 złp.		—	—	—	
„ „ „ 4% za 100 r. s.		—	—	—	—
Listy zastawne białe daw. bez kup. (*)		—	—	—	—
„ „ nowe za 100		14	93	14	91
Obligacje udziałowe na 300 złp.		—	—	—	—
Obligacje cząstkowe na 500 złp.		—	—	—	—
Certyfikaty Banku lit. B na 200 złp.		—	—	—	—
Serje wylosow. lit. B na złp —		—	—	—	—
Dowody Kom Centr Likwidac. za 100 złp.		—		—	—

(*) Wartość kuponu kop. 8 1/3.